

Męczyzna w perspektywie biblijnej

ks. prof. Waldemar Chrostowski

Z różnicowanie płci, wpisane w Boży plan stworzenia człowieka, sprawia odmienne role społeczne mężczyzny i kobiety. Pismo Święte, odwzorowując starożytny porządek, a w nim patriarchalny ustrój biblijnego Izraela, przyznaje w wielu dziedzinach życia pierwszeństwo mężczyzny przed kobietą. Nie jest to jednak pierwszeństwo nieograniczone ani bezwarunkowe.

Męczyzna w Bożym planie stworzenia

Preferencja okazywana mężczyźnie znalazła wyraz w opowiadaniu o stworzeniu świata zamieszczonym w drugim rozdziale Księgi Rodzaju. Z żebra mężczyzny „ulepionego” przez Boga podczas jego głębokiego snu została „zbudowana” kobieta (Rdz 2,21-23). Jej zaistnienie uświadomiło mężczyźnie, że ona jest mu pod każdym względem równa oraz, że bez niej jego egzystencja była niepełna. Czasowe pierwszeństwo stworzenia mężczyzny przez Boga uczyniło go odpowiedzialnym za kobietę. Ten motyw dominuje na kartach wszystkich ksiąg świętych, które ilustrują, w jaki sposób ta odpowiedzialność była wypełniana – albo nie. Chodzi o poczucie odpowiedzialności mężczyzny za matkę, córkę i siostrę, a w dalszej kolejności za każdą kobietę, której losy od niego zależą, bo spotyka ją w potrzebie.

W opowiadaniu o upadku pierwszych rodziców (Rdz 3,1-24) kobieta

wdała się w nieszczęśliwą rozmowę z wężem, symbolem szatana, przeciwnika Boga i ludzi. Choć w wielu interpretacjach tego opowiadania dominują potępienia kobiety, to przecież nie ona, lecz mężczyzna otrzymał przykazanie „dające życie” (2,16-17). Odpowiedzialny za jego przestrzeganie, miał je powtórzyć kobiecie, która została stworzona później, a więc był pierwowzorem nauczyciela i katechety. Wygląda na to, że nieostrożność kobiety była w dużej mierze rezultatem zaniedbania z jego strony, bo niedbale zapoznał ją z Bożym przykazaniem. Zapewne również dlatego, przypominając o obowiązkach mężczyzn, obie części Biblii, czyli Stary i Nowy Testament, podkreślają spoczywający na nich obowiązek nauczania i wychowania dzieci oraz kierowania swoją rodziną tak, by znała zasady, jakimi ma się kierować w życiu.

Grzech w ogrodzie Eden odwrócił perspektywę: zamiast posłuszeństwa kobiety wobec woli Bożej wyrażonej w przykazaniu skierowanym do mężczyzny (nie wiemy, czy została jej należycie powtórzona!), mężczyzna, milcząc podczas rozmowy Ewy z wężem, stał się współodpowiedzialny za nieposłuszeństwo wobec Boga. Skutkiem grzesznego nieposłuszeństwa była kara polegająca na pojawieniu się wrogości między nim a ziemią. Odtąd pozyskiwanie pożywienia będzie się odbywało w trudzie, co więcej, zakłócenie pierwotnej harmonii spowodowane grzechem udzieliło się całej

■ Simeon Solomon, *Król Salomon*, 1872 lub 1874

naturze. Odpowiedzialność mężczyzny za świat, który został mu powierzony, będzie polegała na przywróceniu pierwotnego porządku, bo pozostając w przyjaźni z Bogiem, cieszył się Jego obecnością i był szczęśliwy. Jako znacznie ważniejszą niż preferencja dla

Mężczyzna w Bożym planie zbawienia

Zasadnicze etapy historii ludu Bożego wybrania wyznaczali mężczyźni. Powołanie Abrahama, który, realizując je, otrzymał imię Abraham, zapoczątkowało dzieje jego potomków – Izaaka i Jakuba – określanych jako patriarchowie Izraela. Odpowiadając na powołanie, stawali się partnerami Boga, a w ich losach są widoczne dobre i złe skutki wyborów moralnych, których dokonywali. Na nich spoczywał obowiązek utrzymania rodziny i oni odpowiadali za kształt życia rodzinnego oraz społecznego. Ten aspekt odpowiedzialności mężczyzn jest w Biblii wszędzie obecny i nigdzie nie znajdziemy uzasadnienia dla takiego postępowania, gdy mężczyzna zaniedba obowiązków, który na nim spoczywa. Przeciwnie, nieodpowiedzialna postawa mężczyzn jest przedstawiana jako naganna i surowo potępiana.

Kierunki dalszych dziejów biblijnego Izraela wyznaczali we współpracy z Bogiem przede wszystkim mężczyźni. Księgi święte uwypuklają wiodącą rolę Mojżesza w wyprowadzeniu hebrajskich niewolników z Egiptu. Jozue, sędziowie i królowie byli przywódcami politycznymi. Starotestamentowi prorocy niestrudzenie podejmowali religijną ocenę teraźniejszości i przeszłości, by kształtować nową, lepszą przyszłość, zgodną z wolą Bożą. Kapłani, a po wygnaniu babilońskim także uczeni w Piśmie, sprawowali kult i nauczali lud. Chociaż wiodąca rola przypadła mężczyznom, nie zabrakło budujących przykładów znaczącego wkładu kobiet w realizację Bożego planu zbawienia. Mimo to decydujące czyny i rozstrzygające decyzje należały do mężczyzn.

Również w Nowym Testamencie mężczyźni pozostają na pierwszym planie – z jednym bardzo ważnym wyjątkiem Maryi, Matki Jezusa. Jezus, a wraz z Nim uczniowie, czyli

Boży plan zbawienia spełnił się z takim włączeniem cielesności i płciowości, które uwypukliło godność mężczyzny i kobiety oraz przeznaczenie właściwe dla każdej z dwojga płci.

grono Dwunastu, urzeczywistnia radykalnie nową obecność Boga w świecie. Nie jest tak dlatego, że Bóg jest mężczyzną, ponieważ – co oczywiste – Bóg nie ma płci, ani w żaden sposób nie dotyczy Go wymiar cielesności, ale dlatego, że stając się człowiekiem, musiał wybrać płć: stał się mężczyzną. Sedno tajemnicy Wcielenia polega na tym, że dokonało się to przy udziale Maryi, kobiety, która bezgranicznie zawierzyła Bogu i przyjęła dar macierzyństwa. Boży plan zbawienia spełnił się z takim włączeniem cielesności i płciowości, które uwypukliło godność mężczyzny i kobiety oraz przeznaczenie właściwe dla każdej z dwojga płci.

W Kościele apostoelskim i później najważniejsze urzędy i związane z nimi odpowiedzialność były powierzane mężczyznom. Odzwierciedla to w pewien sposób porządek życia rodzinnego i społecznego. Sprawowaniu ważnych urzędów i funkcji towarzyszą napięcia, które wymagają znacznych sił psychicznych i duchowych. Nie znaczy to wcale, że kobiety ich nie mają, lecz duchowe moce, którymi na pewno dysponują, znajdują dla siebie miejsce w innych dziedzinach życia, w których mężczyźni się nie sprawdzają i nie dorównują kobietom. ■

mężczyzny widoczna w sferze kulturowej, Biblia przedstawia jego odpowiedzialność wpisaną w Boży plan stworzenia. Jeśli zaniedba albo zlekceważy swoje powołanie, przyczyni się do zamieszania i zamętu w świecie. Natomiast jeśli je podejmuje i pozostaje mu wierny, staje się partnerem Boga i przyczynia się do urzeczywistniania Jego woli.